

A large field of solar panels is shown under a clear blue sky. The panels are arranged in long, parallel rows and are tilted at an angle. The foreground is a grassy field. The overall scene is bright and sunny.

2023

‘Stichting de Samenwerking’
Pensioenfonds voor het Slagersbedrijf
Jaarverslag Verantwoord Beleggen

Positieve impact resultaten 2023

18,450 MWh opgewekte groene energie¹

Gelijk aan het energieverbruik van **6,175** Nederlandse huishoudens

8,536,661 m³ besparing op waterverbruik

Gelijkwaardig aan het jaarlijks waterverbruik van **165,873** mensen

5,239,210 Achtergestelde consumenten bereikt met financiële diensten

297,804 Achtergestelde consumenten bereikt met betaalbare gezondheidszorg

7,642 Banen gecreeërd

84,951 Kleine boeren ondersteund

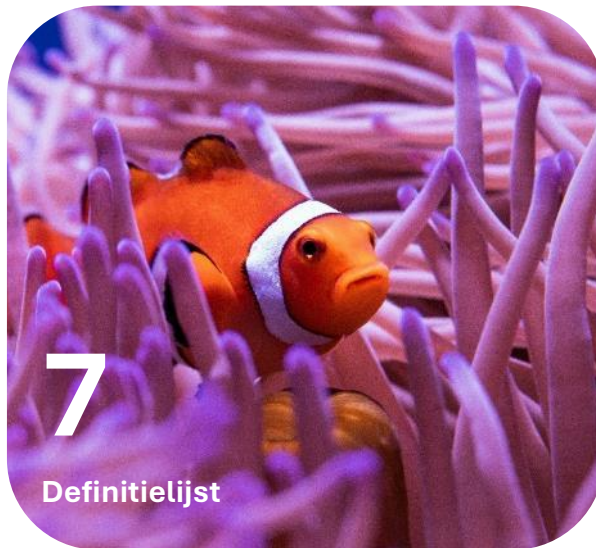
58,244 Hectare duurzaam verbouwde grond

Gelijk aan **86,033** voetbalvelden

36,359 Ton CO₂ emissie vermeden

Gelijk aan de emissie van **16,911** personenauto's per jaar

Inhoudsopgave

1 | Kernpunten & vooruitblik

2 | Onze MVB overtuigingen & aanpak

3 | Sturen op broeikasgasreductie

4 | Sturen op duurzaamheidsthema's

5 | MVB-integratie & actief eigenaarschap

6 | Screening & uitsluitingen

7 | Definitielijst

8 | Bijlagen

1 | KERNPUNTEN & VOORUITBLIK

Kernpunten 2023

Broeikasgasreductie

60%

minder broeikasgasemissie (scope 1 & 2) vergeleken met de benchmark.

Bijdrage aan de duurzame ontwikkeldoelen waar we ons op focussen

€ 195 miljoen
positieve bijdrage

€ 43 miljoen
negatieve bijdrage

Best-in-class beleggen

100%

van de aandelen en obligaties vermogensbeheerders waar we in beleggen hanteert een **best-in-class**

Impact beleggingen

5%

Van het vermogen is belegd in bedrijven en projecten met een positieve maatschappelijke bijdrage

Screening & uitsluitingen

Controversiële wapens

Tabak

UN Global compact schenders

Kolen

Controversiële landen

Oliebedrijven

....Hier willen wij niet in beleggen!

€ 2,6 miljard

beheerd vermogen. In de is een volledig overzicht van de beleggingen van het Fonds opgenomen.

Ontwikkelingen 2023

Start van een herijking van de ambitie

BPF Slagers ziet zichzelf als voorloper op het gebied van duurzaam beleggen. In 2017 is er een stevige ambitie neergezet, geïmplementeerd en periodiek uitgebreid. In 2023 vonden we het tijd om een stap terug te nemen en goed te kijken of we nog op de goede weg zijn. Dit is gedaan middels een studiedag van het bestuur en een uitraag naar deelnemersvoorkeuren is in gang gezet. De verschillende wensen en behoeften zijn de basis voor het nieuwe beleid dat in 2024 is vastgesteld.

BPF Slagers heeft gezien haar werkingsfeer een duidelijke affiniteit met voeding. Dit was echter nog niet expliciet verankerd in het MVB beleid. Welke maatschappelijke uitdagingen zijn er op het vlak van voeding, en hoe kan het pensioenfonds bijdragen aan oplossingen?

In het nieuwe MVB beleid zal dit onderwerp duidelijk(er) terugkomen. Dit met de gedachte dat we klimaatverandering en schade aan natuur en milieu willen vermijden, en ook een positieve bijdrage willen leveren aan verantwoorde consumptie en productie. Dit willen we bijvoorbeeld bereiken door in innovatieve bedrijven te investeren. Het ambacht van de Slagersbranche en de duurzaamheidsambities van het pensioenfonds kunnen zo hand in hand gaan.

Klimaat

In lijn met het **klimaatakkoord van Parijs** willen we ons inzetten om de opwarming van de aarde te beperken tot +1,5C ten opzichte van het pre-industriële niveau. Vanuit de Nederlandse invulling van het klimaatakkoord wordt de financiële sector gevraagd om hier via acties invulling aan te geven. We willen daarom in 2050 een emissieneutrale ('**net zero**') belegger zijn. Daarvoor stemmen wij ons vermogen af op een reductie van de langetermijn-CO₂-intensiteit van gemiddeld 7% per jaar.

In 2023 hebben we meerdere acties genomen om ons doel te bereiken om onze uitstoot te verlagen: we hebben allocatie gedaan aan groene bedrijfsobligaties, we beleggen in bedrijven die een positieve bijdrage leveren aan het klimaat via SDG-beleggingen, en we beleggen niet in bedrijven met substantiële negatieve activiteiten op het klimaat (kolen- en oliebedrijven). Ook is een groot deel van onze positieve impact beleggingen klimaatgerelateerd.

Doorlopen van beheercyclus duurzaamheidsrisico's

Het afgelopen jaar hebben wij het ESG-ricicomagementproces in drie stappen doorlopen aan de hand van de adviezen van De Nederlandsche Bank (**DNB**).

Duurzame wet- en regelgeving: SFDR

Het afgelopen jaar hebben we de laatste stappen gezet in de naleving van de in 2022 geïntroduceerde **SFDR** wet- en regelgeving. We hebben, naast ons reguliere jaarverslag, verantwoording afgelegd over de duurzaamheidskenmerken van de beleggingsportefeuille. Dit blijven we de komende jaren ook doen.

Stappen van de risicobeheercyclus duurzaamheidsrisico's

1. Opstellen longlist risico's. Als eerste identificeren wij de ESG-risico's op basis van meerdere externe bronnen (zoals MSCI en SFDR). Vervolgens stellen wij op basis van het bestaande Integraal Risicobeleid de risicobereidheid vast. Voor ieder risico maken we de impact van dat risico op de beleggingsportefeuille inzichtelijk en beoordelen we de materialiteit daarvan;

2. Opstellen shortlist risico's. Voor de ESG-risico's die als materieel worden gezien hanteren wij indicatoren waarmee we het risico vóór en na beheersing daarvan meten en beoordelen op basis van ons eigen MVB-beleid;

3. Opstellen en monitoren Key Risico Indicatoren (KRI's). We besteden de meeste aandacht aan de belangrijkste risico's, de zogenaamde KRI's, die uit de prioritering naar voren komen. Dit doen we met een nieuw ontwikkeld dashboard.

Afronding IMVB convenant

Het IMVB-convenant voor pensioenfondsen, dat staat voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen, is een initiatief dat tot doel heeft om pensioenfondsen te stimuleren om verantwoord te beleggen en rekening te houden met sociale en milieukwesties in hun investeringsbeslissingen.

Het IMVB-convenant voor pensioenfondsen begon eind 2018 en liep af in 2022 met de laatste terugkoppeling op onze prestaties in 2023. Gedurende deze periode hebben wij gewerkt aan het implementeren van MVB in onze strategieën en praktijken.

Vooruitblik 2024

Pensioenfonds Slagers is van mening dat klimaatverandering en het verlies van biodiversiteit wereldwijd een enorme uitdaging vormen, met negatieve effecten voor de samenleving. Deze effecten kunnen ook leiden tot waardedalingen van beleggingen. Een transitie naar een duurzame samenleving is daarom noodzaak. Het verlagen van het MVB-risicoprofiel zorgt daarmee voor een betere rendements-/risicoverhouding. Daarnaast is Pensioenfonds Slagers graag koploper bij het ontwikkelen van (beleggings) oplossingen voor sectorbrede openstaande MVB-vraagstukken. Het pensioenfonds gelooft er in dat koploper zijn waarde toevoegt. Dit betekent dat:

1. Pensioenfonds Slagers is graag een koploper bij het ontwikkelen van oplossingen voor (pensioen)sectorbrede openstaande MVB-vraagstukken. En concreet voorbeeld is dat we bereid zijn om te investeren in relatief nieuwe beleggingsoplossingen zoals de impact portefeuille.
2. Pensioenfonds Slagers is overtuigd dat duurzaam beleggen bijdraagt aan de rendement/risicoverhouding, ook al is dit niet altijd vooraf aantoonbaar of meetbaar. We zijn dus bereid om te investeren, zelfs als er nog geen langjarig trackrecord of aantoonbare 'duurzaamheidspremie' is.
3. Pensioenfonds Slagers stelt hoge doelstellingen voor het leveren van een positieve maatschappelijke bijdrage. Dit betekent bijvoorbeeld dat we drie maatschappelijke thema's hebben gekozen om aan bij te dragen.

De realisatie van onze MVB-doelstelling monitoren met KPI's

Komend jaar zullen we de realisatie van onze duurzaamheidsdoelstellingen monitoren met behulp van KPI's.

Een KPI (Key Performance Indicator) is een meetbare waarde die ons inzicht geeft in de prestaties van een specifiek doel en ons in staat stelt om de voortgang van onze duurzaamheidsdoelstellingen te meten en te beoordelen of we op de juiste koers zitten. Door het monitoren van KPI's kunnen we tijdig bijsturen en verbeteringen doorvoeren om onze doelen te bereiken, en kunnen we transparantie bieden aan belanghebbenden.

Hetzelfde willen we gaan doen voor onze duurzaamheidsrisico's. Dit noemen we alleen geen KPI's, maar Key Risk Indicators (KRI's).

Uitbreiding van thema's

We streven ernaar om een positieve bijdrage te leveren aan het thema klimaat. Dit is echter niet meer voldoende. Vanaf 2024 hebben we het thema 'verantwoorde consumptie en productie', ofwel SDG 12 toegevoegd. Dit raakt direct aan de bescherming van ecosystemen, waarbij het pensioenfonds bijzondere aandacht heeft voor de rol van voeding. Uiteindelijk profiteert al het leven op aarde van herstel van beschikbare ecosystemen en dit kan (deels) bereikt worden via SDG 12. De raamwerken die worden in de context van biodiversiteit kunnen hier een relevante bijdrage aan leveren.

Tevens is besloten om het thema arbeid toe te voegen. In veel delen van de wereld zijn schendingen van arbeidsrechten onderdeel van een normale werkdag. Het pensioenfonds is van mening dat economische groei pas duurzaam is als kapitaal, arbeid en grondstoffen verantwoordelijk worden ingezet en als winsten en inkomens eerlijk verdeeld worden tussen burgers, bedrijven en landen. Dit kan alleen als mensen- en arbeidsrechten

worden gerespecteerd. Het pensioenfonds is zich bewust van het belang dat deelnemers hechten aan dit thema en van mening zijn dat het pensioenfonds hieraan een bijdrage moet leveren.

Impact, waar mogelijk lokaal

Onderdeel van het nieuwe beleid is de ambitie om meer impact beleggingen toe te voegen. Dit zullen we zorgvuldig aanpakken. Waar mogelijk willen we ook lokale beleggingen toevoegen, zodat we een bijdrage 'dicht bij huis' kunnen doen.

Staatsobligaties van opkomende landen

In 2023 hebben we besloten om te investeren in nieuwe beleggingsfondsen voor staatsobligaties van opkomende markten (EMD). Vanaf 2024 zullen deze beleggingsfondsen geleidelijk worden toegevoegd aan de beleggingsportefeuille.

Het **landenbeleid** is volledig geïntegreerd in dit fonds, wat betekent dat er specifieke richtlijnen en criteria zijn opgesteld met betrekking tot de landen waarin we zullen beleggen. Deze richtlijnen helpen ons om zorgvuldig te selecteren welke opkomende markten het meest geschikt zijn voor investeringen, rekening houdend met duurzaamheidsaspecten.

1 | Kernpunten & vooruitblik

2 | **Onze MVB overtuigingen & aanpak**

3 | Sturen op broeikasgasreductie

4 | Sturen op duurzaamheidsthema's

5 | MVB-integratie & actief eigenaarschap

6 | Screening & uitsluitingen

7 | Definitielijst

8 | Bijlagen

2 | ONZE MVB OVERTUIGINGEN & AANPAK

Onze MVB overtuigingen & aanpak

MVB overtuigingen

BPF Slagers wil voor de deelnemer, gewezen deelnemer of pensioengerechtigde een betrouwbaar en goed pensioen verzorgen. Hiernaast wil het Fonds ook een positieve bijdrage leveren aan de maatschappij en probeert het de negatieve bijdrage aan de maatschappij te minimaliseren. Hierbij worden alle drie deelgebieden binnen **ESG** als belangrijk beschouwd.

Het Fonds heeft in haar MVB-beleid de volgende vijf standpunten vastgelegd die het Fonds belangrijk vindt als het gaat om MVB:

1. Belanghebbende van Pensioenfonds Slagers dienen goed betrokken en geïnformeerd te worden over het MVB beleid van het pensioenfonds
2. Vermijden van negatieve maatschappelijke impact
3. Vermijden van financiële en niet-financiële risico's
4. Een beter rendements-/risicoprofiel door middel van MVB
5. Maatschappelijke bijdrage realiseren via impact en selectie, met additionele aandacht op de duurzaamheidsthema's Klimaat, verantwoorde consumptie en productie en arbeidsomstandigheden

De duurzaamheidsthema's Klimaat, verantwoorde consumptie en productie en arbeid koppelt het Fonds aan de volgende duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (**SDG's**):

- SDG 7: Duurzame energie;
- SDG 8: eerlijk werk en economische groei;
- SDG 12: verantwoorde consumptie en productie;
- SDG 13: Klimaatactie.

Een uitgebreide toelichting waarom wij deze standpunten belangrijk vinden en hoe de interne organisatie rondom MVB is georganiseerd is te vinden in het **MVB-beleid**.

MVB doelstellingen

Op basis van eerdergenoemde standpunten zijn er acht doelstellingen vastgelegd met bijbehorende korte- (1-3 jaar), middellange- (3-5 jaar) en lange- (5-10) termijn doelen, ook wel MVB Key Performance Indicators (**MVB KPI's**) genoemd. Deze MVB KPI's worden gebruikt om voortgang te meten en eventueel bij te sturen indien blijkt dat dit nodig is om de doelen binnen de aangegeven tijdsperiode te realiseren.

De acht MVB-doelstellingen staan weergegeven in de rechtertabel.

MVB risicobeheercyclus

Duurzaamheid is een integraal onderdeel van de **beleggingscyclus**. We houden hierbij rekening met duurzaamheidsrisico's, waaronder financiële, reputationele en operationele risico's. Deze risico's worden nauwkeurig geëvalueerd en beheerd tijdens elke fase van de **risicobeheercyclus**.

Op basis van de geïdentificeerde risico's maken we de afweging of bijsturen noodzakelijk is. Het streven is om te investeren in lijn met de MVB-doelstellingen en de risicotolerantie van het Fonds. Dit met zo min mogelijk concessies op belangrijke beleggingsaspecten zoals rendement en diversificatie. Een verdere toelichting op de risicobeheercyclus en de risicohouding staat beschreven in het MVB-beleid van het Fonds.

		MVB Doelstelling	Doelen (KPI's) per horizon (jaar)		
			2024-2026	2027-2029	2029-2034
Governance	1	Ieder halfjaar komt MVB terug in de bestuursmeeting in de vorm van: 1) voortgang op KPI's; 2) lastige keuzes bij de implementatie; en 3) nieuwe updates over MVB-mogelijkheden.	1 ^e bespreekmoment is publicatieversie van het MVB jaarverslag (~mei) 2 ^e bespreekmoment is bij afronding van het beleggingsplan (~december)		
	2	De deelnemers van Pensioenfonds Slagers kunnen feedback geven op het MVB-beleid van het pensioenfonds	- Duurzaamheid opgenomen in het reputatieonderzoek - We herhalen dit onderzoek iedere drie jaar - We bespreken het MVB beleid en de implementatie hiervan jaarlijks met het VO		
Beleid	3	Weging van positieve maatschappelijke impact beleggingen (als % totale beleggingen) in de portefeuille waar mogelijk gerelateerd aan de thema's klimaat, verantwoorde consumptie en productie en arbeid en hieraan gekoppelde SDG's.	5%	7,5%	10%
Implementatie	4	Bijdrage leveren aan de klimaatdoelstelling van het Pensioenfonds om door te voldoen aan de PAB-CO ₂ reductiedoelstelling	Voldoen aan PAB-CO ₂ doelstelling		
	5	De liquide beleggingen hebben een meetbare positieve impact op de SDG's (ofwel positieve impact is groter dan negatieve impact)	>5%	>7,5%	10%
	6	Integratie: Uitsluiting, best in class en engagement wordt toegepast op de onderliggende beleggingen exclusief LDI	100%		
Verantwoording	7	Frequente en relevante MVB-communicatie met deelnemers	- Minimaal 2 keer per jaar vertellen we over duurzaamheid in onze nieuwsbrief - We spannen ons in om MVB-communicatie zo leesbaar en informatief mogelijk te maken, rekening houdend met wettelijke kaders. We toetsen periodiek of we hierin slagen.		
	8	MVB-jaarverslag dient een goede samenvatting te zijn van het volledige MVB-beleid en de uitvoering hiervan.	Naar oordeelsvorming bestuur		

MVB-instrumenten om onze duurzaamheidsdoelstellingen te behalen

Om onze MVB-doelstellingen te behalen maken we gebruik van de volgende instrumenten. Later in dit verslag geven we een verdere toelichting op de uitvoering van al deze instrumenten.

MVB-integratie

Bij het selecteren van externe vermogensbeheerders en beleggingsinstellingen houdt het Fonds rekening met hoe zij duurzaamheid in hun beleggingsproces integreren. Het is belangrijk dat duurzaamheid een geïntegreerd onderdeel is van de aanpak van deze partijen. Daarbij wordt bijvoorbeeld gekeken of de beleggingsfondsen een **Best-in-Class** methode hanteren, gebruikmaken van **duurzame benchmarks**, een CO₂e-reductiepad volgen en of onze duurzaamheidsthema's voldoende aandacht krijgen.

Actief aandeelhouderschap

Dialog We voeren de dialoog met bedrijven en externe managers om de klimaatverandering onder de aandacht te brengen en de algemene standaarden binnen een bedrijfstak of keten te verbeteren. Voor sommige dialogen werken we samen met andere partijen (bijvoorbeeld **Platform Living Wage Financials** en **Climate 100+**).

Stemrecht We oefenen ons stemrecht uit om duidelijk te maken wat wij vinden van de manier waarop ondernemingen in onze portefeuilles met MVB-kwesties omgaan.

Class Actions Als actieve aandeelhouder komen we samen met andere beleggers in actie bij (vermoeden van) wanbestuur, zoals fraude, corruptie en omkoping binnen een bedrijf. We laten ons dan bijstaan door partijen die gespecialiseerd zijn in **class actions**.

Screening

De bedrijven waarin we beleggen moeten voldoen aan de Global Compact Principles (**UNGCP**) en de OESO-richtlijnen. Deze richtlijnen zijn opgesteld door de Verenigde Naties en hebben betrekking op het naleven van kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en (anti-)corruptie. Indien we constateren dat een van onze (sub)portefeuilles direct belegt in bedrijven die handelen in strijd met deze principes, gaan we via onze fiduciaire vermogensbeheerder in dialoog met deze bedrijven.

Uitsluitingen

Wij willen alleen beleggen in bedrijven en/of landen die voldoen aan de MVB-overtuigingen van het Fonds. Daarom sluiten we bedrijven uit die de grootste negatieve impact hebben. Daarnaast worden bedrijven en landen uitgesloten die betrokken zijn bij ernstige schendingen van mensenrechten en andere ethische criteria. Bij het uitsluiten van landen richten we ons op staatsobligaties en staatsgerelateerde bedrijven, maar niet op alle bedrijven binnen die landen.

Impact beleggen

Door te investeren in bedrijven en projecten met een positieve maatschappelijke impact willen we een directe bijdrage leveren aan de maatschappij. Er is grote behoefte aan kapitaal voor nieuwe technologieën en innovatieve bedrijven gerelateerd aan de door ons geselecteerde thema's. Via private markten beleggingen zoals private equity, infrastructuur en private debt investeren we hierin.

1 | Kernpunten & vooruitblik

2 | Onze MVB overtuigingen & aanpak

3 | Sturen op broeikasgasreductie

4 | Sturen op duurzaamheidsthema's

5 | MVB-integratie & actief eigenaarschap

6 | Screening & uitsluitingen

7 | Definitielijst

8 | Bijlagen

3 | STUREN OP BROEIKASGAS REDUCTIE

Onderweg naar Parijs: klimaatneutraal in 2050

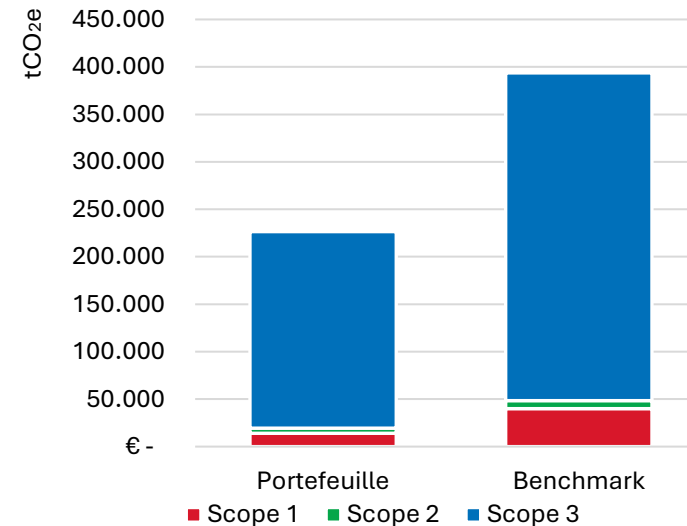
Het Fonds ondersteunt de doelstelling van **het Klimaatakkoord** om de uitstoot van de schadelijke broeikasgassen (**CO₂e**) wereldwijd terug te dringen en daarmee de negatieve impact op het klimaat te beperken en uiteindelijk zelfs te voorkomen.

Het Fonds richt zich op drie hoofdzaken:

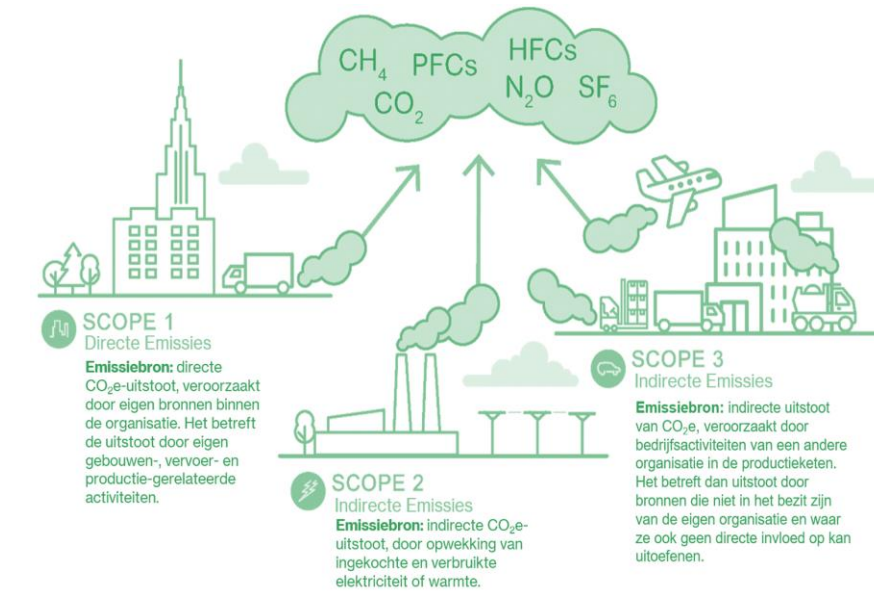
- Het reduceren van de CO₂e in de portefeuille naar **net zero** in 2050. Het doel is uiteindelijk klimaatneutraal te zijn;
- Inzicht hebben in de blootstelling naar mogelijke '**stranded assets**'; en
- Het vermijden van beleggingen in CO₂e-intensieve bedrijven zoals kolenmijnen en oliebedrijven.

De onderstaande tabel en rechter figuur tonen de emissie van bedrijven in de beursgenoteerde beleggingsportefeuille gedurende 2023 en laten zien hoe de portefeuille heeft gepresteerd ten opzichte van de brede markt (benchmark). De benchmark is samengesteld uit beleggingen gebaseerd op onze portefeuilleallocaties, maar zonder integratie van duurzaamheid.

De tabel laat zien dat de beleggingen van het Fonds beduidend minder CO₂e hebben uitstoten ten opzichte van de brede markt¹. In **bijlage VI** is een toelichting opgenomen hoe de emissiedata tot stand is gekomen.

Wat betekent CO₂e scope 1, 2 & 3?

	TRANSPARANTIE BEDRIJVEN	EMISSIE (ton CO ₂ e)		RELATIEVE CO ₂ e VOETAFDRIJK
	Aantal / weging	Scope 1&2	Incl. scope 3	Per euro mln. geïnvesteerd
Portefeuille 2023	97% / 97%	19.587	226.592	36
Benchmark 2023	95% / 98%	48.491	393.525	90
Vershil		-60%	-42%	-60%
Portefeuille 2022	90% / 96%	21.614	242.697	38
Benchmark 2022	76% / 94%	51.463	392.679	91

¹ Dit betreft de categorieën aandelen, (investment grade en hoogrentende) bedrijfsobligaties en beursgenoteerd vastgoed. De

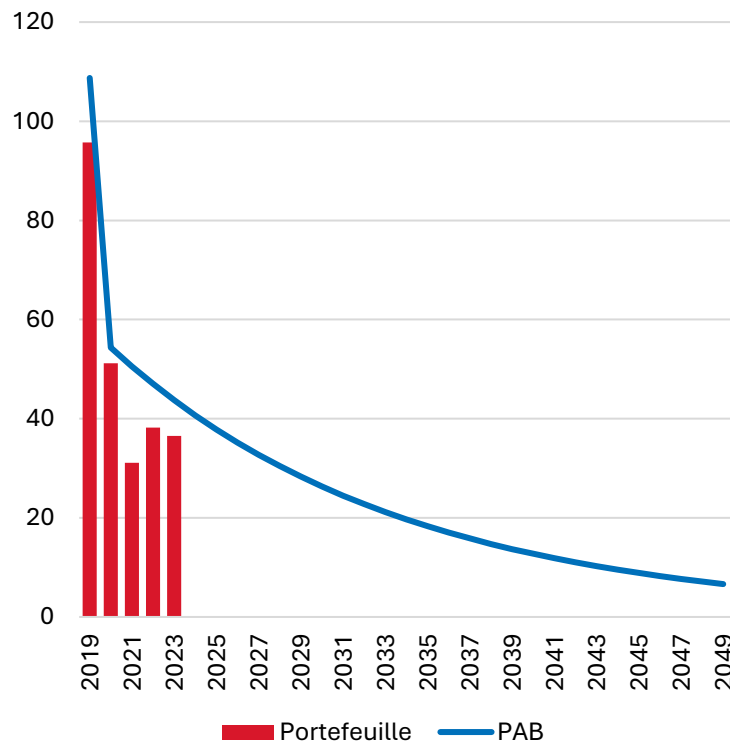
klimaatanalyses in dit hoofdstuk zijn gemaakt binnen deze categorieën. De gebruikte data zijn afkomstig van dezelfde dataprovider. Bron: ISS, 2023

Relatieve CO₂e voetafdruk van de beursgenoteerde portefeuille

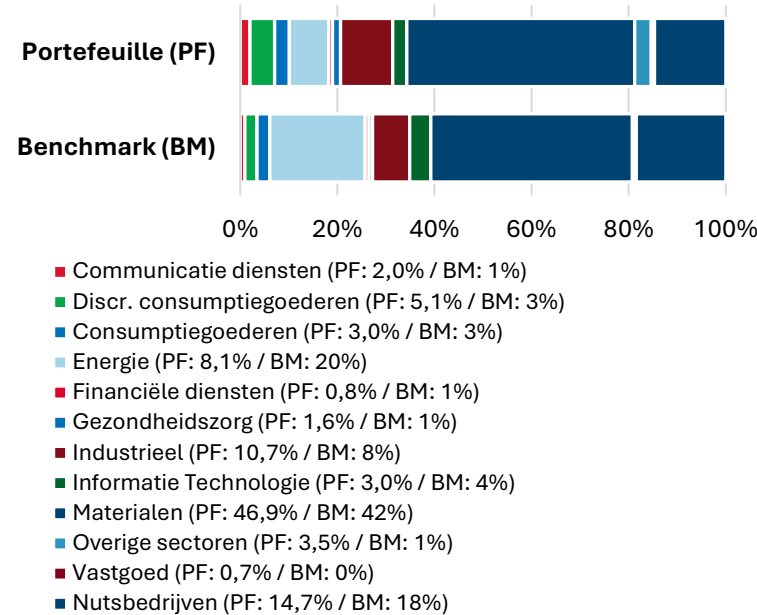
Pensioenfondsen Slagers wil voldoen aan het klimaatakkoord van Parijs, dat uitgaat van een stapsgewijze afname van CO₂e. Daarom volgen wij het pad van de Paris Aligned Benchmark (PAB).

Onderstaande grafiek geeft weer hoe de relatieve CO₂e voetafdruk (scope 1 en 2) van de portefeuille afneemt ten opzichte van het jaar 2019 met een niet-duurzame invulling. Uit de grafiek komt naar voren dat de beursgenoteerde beleggingsportefeuille voldoet aan de doelstelling en nu voorloopt op het reductiepad van de PAB.

CO₂e voetafdruk per sector

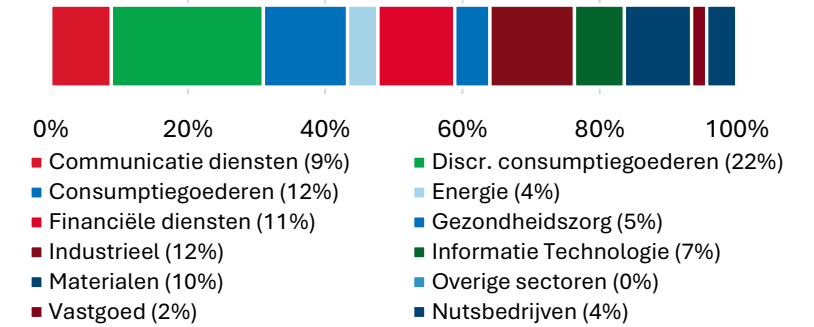
De volgende grafiek laat de verdeling van het belegd vermogen naar sectoren zien op basis van de CO₂e-voetafdruk (scope 1 en 2). De sector Materialen heeft verreweg de grootste CO₂e-voetafdruk, gevolgd door de sectoren Nutsbedrijven en energie.

Financiële impact door fysieke klimaatrisico's

Als de wereldwijde klimaatdoelstellingen niet worden behaald, kan het aantal overstromingen, droogtes en stormen toenemen. We hebben een inschatting gemaakt van de mogelijke financiële gevolgen hiervan. Fysieke klimaatrisico's kunnen voor het Fonds leiden tot een verlies van ongeveer € 4 miljoen, wat ongeveer 0,7% is van de beursgenoteerde beleggingen (bron: ISS). De volgende figuur laat zien welke sectoren de meeste bijdrage leveren aan dit

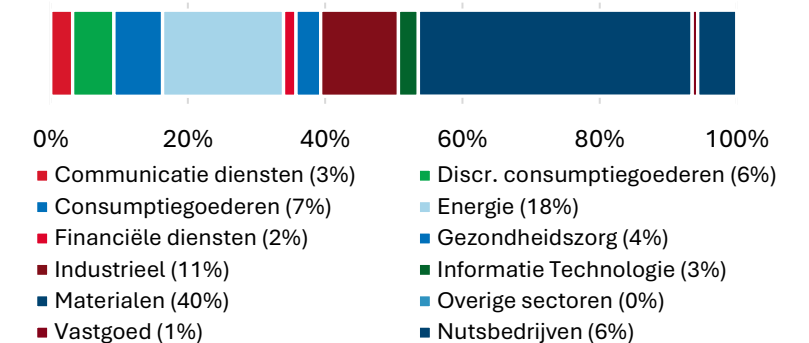
risico.

Financiële impact door transitierisico: vermijden van klimaat intensieve bedrijven

Naast fysieke klimaatrisico's ontstaan er ook **transitierisico's** door de manier waarop de maatschappij met klimaatrisico's omgaat. Op korte termijn moeten we een energietransitie doormaken, wat het risico van zogenoemde **stranded assets** met zich meebrengt.

Onderstaande figuur toont de bijdrage per sector aan de totale potentiële negatieve financiële impact van transitierisico's de portefeuille.

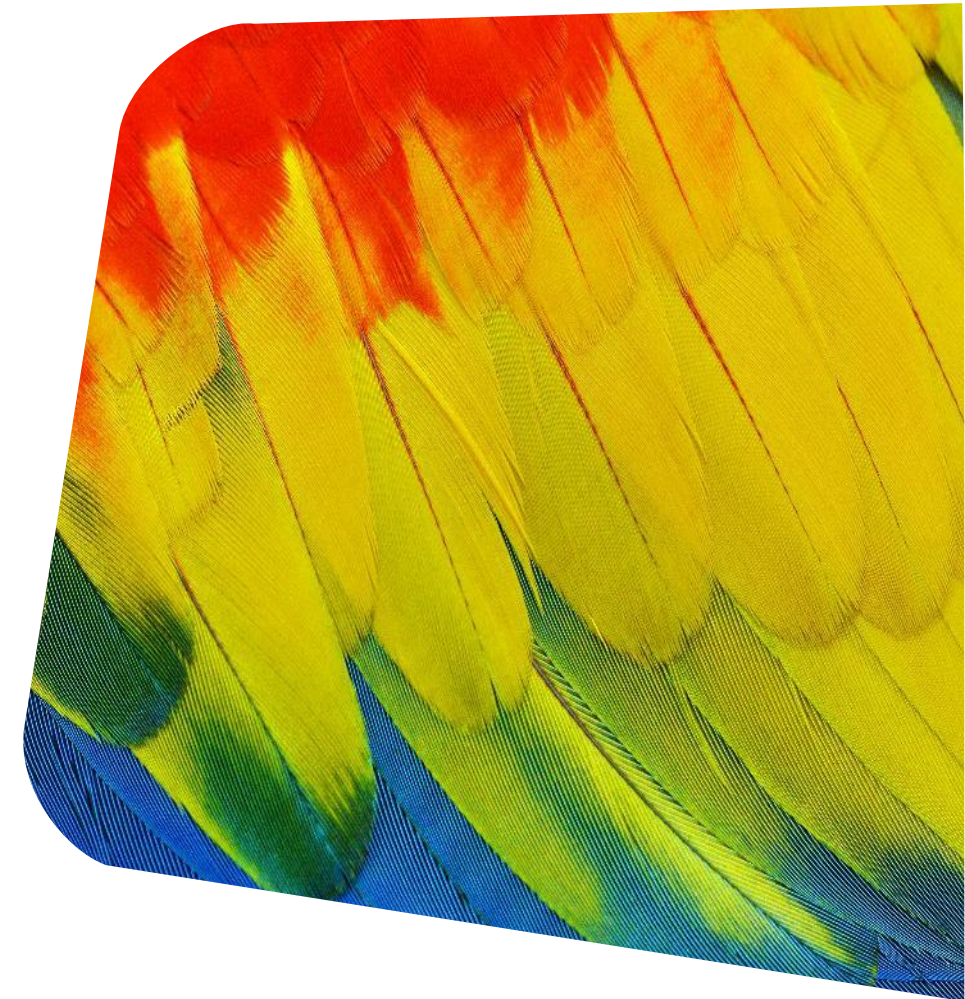
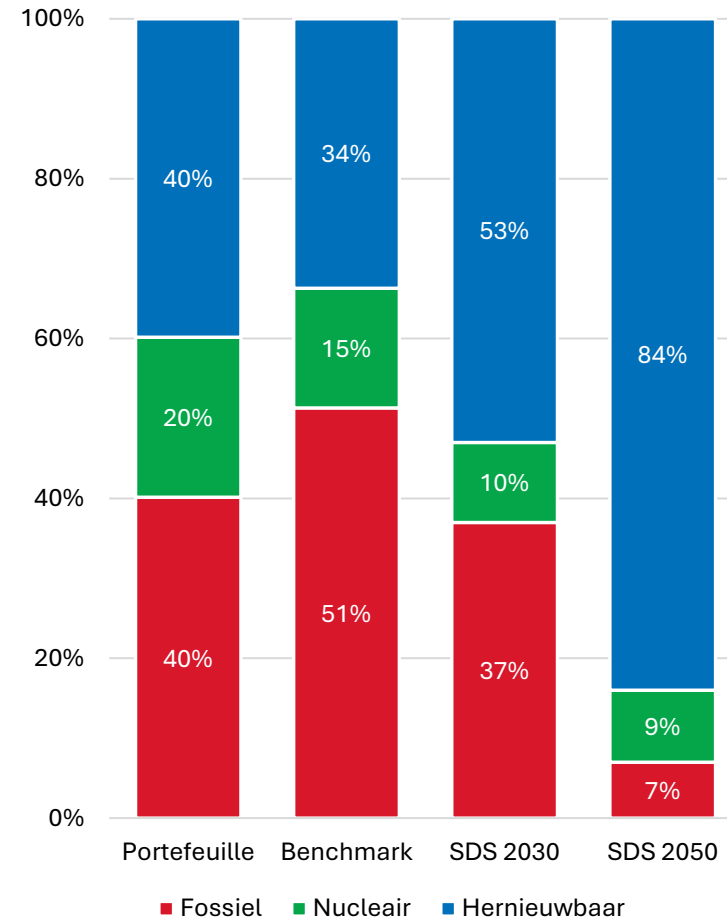

De financiële impact door transitierisico's binnen de beursgenoteerde portefeuille kan ongeveer € 16 miljoen bedragen (Bron: ISS). Dit is ongeveer 3% is van de beursgenoteerde beleggingen.

Brandstoffen die de meest negatieve invloed hebben op het klimaat, zoals kolen, zouden als eerste een stranded asset kunnen worden. Voor een emissievrije toekomst is het essentieel dat we de huidige energiemix vervangen door hernieuwbare energiebronnen. Nutsbedrijven die nog steeds vertrouwen op fossiele brandstoffen lopen, zonder een vervangingsplan te hebben, het risico op stranded assets.

In de onderstaande figuur wordt een inschatting weergegeven van de energiebronnen die nu vertegenwoordigd zijn in de portefeuille en in de brede marktbenchmark, en hoe de portefeuille eruit zou moeten zien in 2030 en 2050 om in lijn te komen met het energietransitie-pad dat beschreven is in het Sustainable Development Scenario (SDS) van het International Energy Agency (IEA).

Uit de grafiek blijkt dat wij minder in fossiele energiebronnen beleggen. Om de klimaatdoelstellingen te realiseren zal het aandeel van hernieuwbare energiebronnen de komende jaren verder moeten groeien. De beleggingen in fossiele brandstoffen zullen in 2024 verder worden afgebouwd.

1 | Kernpunten & vooruitblik

2 | Onze MVB overtuigingen & aanpak

3 | Sturen op broeikasgasreductie

4 | Sturen op duurzaamheidsthema's

5 | MVB-integratie & actief eigenaarschap

6 | Screening & uitsluitingen

7 | Definitielijst

8 | Bijlagen

4 | STUREN OP DUURZAAMHEIDS THEMA'S

Sturen op duurzaamheidsthema's

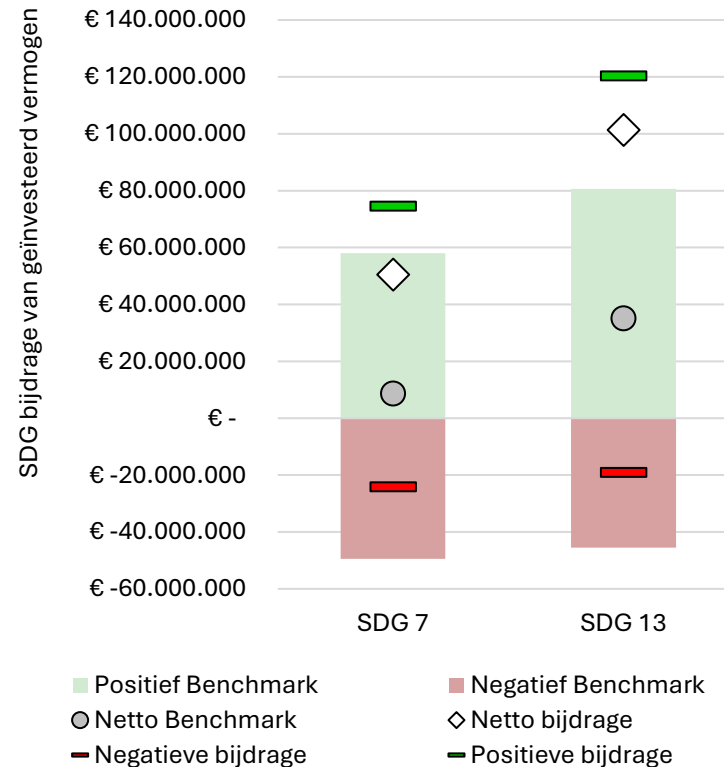
Het Fonds richt zich op beleggingen die een positieve bijdrage leveren aan de geselecteerde duurzaamheidsthema's. Voor beleggingen op de beurs kijkt het Fonds vooral naar de positieve en negatieve bijdrage van de beleggingen op de eerder genoemde SDG's 7, 8, 12 en 13. Voor de alternatieve beleggingen zoals Hypotheken, Niet-genoteerd vastgoed, Onderhandse leningen, Private Equity en Niet-genoteerd infrastructuur kijken we naar andere indicatoren, passend bij de duurzaamheidsthema's van het Fonds.

SDG bijdrage van de beursgenoteerde portefeuille

In de beursgenoteerde portefeuille worden alle beleggingen in aandelen, bedrijfsobligaties en beursgenoteerd vastgoed beoordeeld op hun **SDG-bijdrage**. De grafiek aan de rechterkant laat zien welke positieve en negatieve bijdrage de beursgenoteerde portefeuille van het Fonds heeft op de focus SDG's in 2023.

In het totaal heeft de beursgenoteerde portefeuille een netto bijdrage op de focus SDG's geleverd van €152 miljoen.

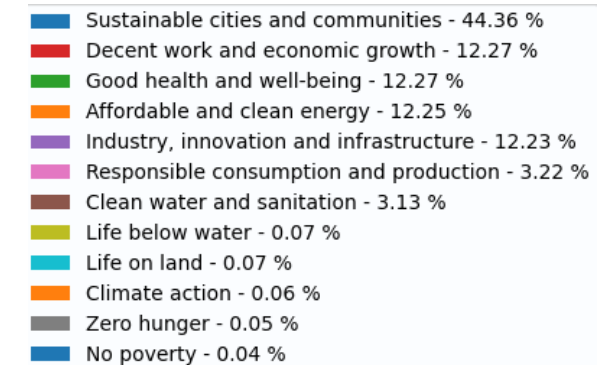
Hoewel onze beleggingen netto een positieve bijdrage leveren aan de focus SDG's, benadrukt de hoeveelheid negatieve bijdrage het belang van verdere verduurzaming binnen onze portefeuille.

Groene staatsobligaties voor een positieve bijdrage aan het klimaat

Een behoorlijk deel van de beleggingsportefeuille van het Fonds is belegd in staatsobligaties van stabiele landen zoals Nederland, Duitsland en Frankrijk. Het geldt dat deze landen ophalen met deze staatsobligaties kan in principe voor alle doeleinden worden gebruikt. Echter, in het geval van een **groene obligatie**, mag de opbrengst van de obligatie uitsluitend worden gebruikt om specifieke duurzame milieuprojecten te financieren. Op dezelfde wijze zijn er ook **sociale** en **duurzame obligaties**.

Het Fonds belegt in dergelijke staatsobligaties. Per eind 2023 was circa €66miljoen in de portefeuille een groene, sociale of duurzame obligatie. Onderstaande toont aan op welke SDG's deze staatsobligaties een positieve bijdrage leveren.

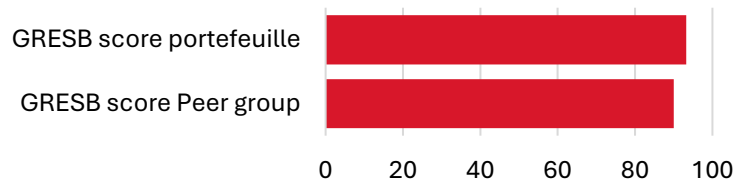

Verduurzamen van vastgoed

De vastgoedsector is de afgelopen jaren steeds meer gericht op duurzaamheid. Gebouwen worden energie-efficiënter gemaakt met slimme technologieën en er is aandacht voor CO₂-reductie. Duurzame energiebronnen worden geïntegreerd in gebouwen. Deze ontwikkelingen dragen bij aan een milieuvriendelijkere en toekomstbestendige vastgoedsector, met economische voordelen voor eigenaren en gebruikers.

Naast klimaatgerelateerde aspecten richt de vastgoedsector zich steeds meer op sociale aspecten van MVB. Er is aandacht voor het creëren van inclusieve gemeenschappen, betaalbaar wonen, toegankelijkheid voor mensen met een beperking en het stimuleren van lokale werkgelegenheid. Dit draagt bij aan een sociaal verantwoorde en gezonde samenleving.

Bij het selecteren van vastgoedfondsen houdt het Fonds rekening met deze duurzaamheidsaspecten. Een maatstaf hiervoor is de Global Real Estate Sustainability Benchmark (**GRESB**).

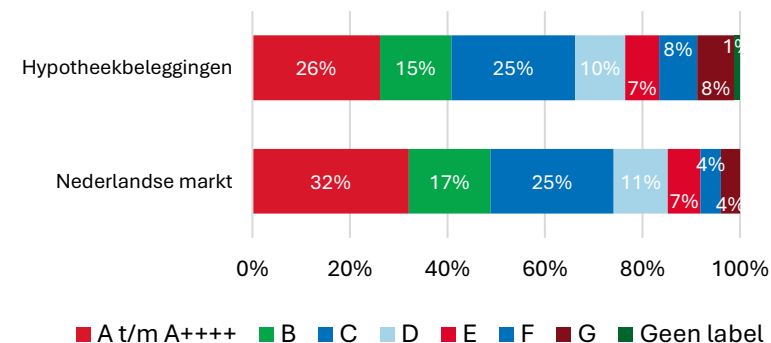
Gemiddeld hebben de niet-genoteerde vastgoedbeleggingen in de portefeuille van het Fonds een GRESB score van 93. Dit is hoger dan vergelijkbare vastgoedfondsen (90).

Focus op klimaat binnen hypotheeken

Het Fonds belegt ook in Nederlandse hypotheekfondsen. Het Fonds vindt het belangrijk om ook via deze beleggingen een positieve bijdrage te leveren aan het klimaat. Dit kan bijvoorbeeld door het aanbieden van **duurzaamheidsdepots**. Het Fonds let erop dat deze depots actief worden aangeboden. Ook is het wenselijk als hypotheekbeheerders tools aanbieden aan hun klanten om hen te helpen bij het verduurzamen van hun huis, zoals kosten-baten analyses voor duurzame investeringen en hulp bij het vinden van geschikte aannemers en installateurs.

Een belangrijke metriek waarop de duurzaamheid van een hypotheekbeheerder wordt gemeten is het energielabel van de woningen waaraan de hypotheeken zijn gekoppeld. Onderstaande grafiek toont de energielabelverhouding van de portefeuille ten opzichte van de brede Nederlandse markt. Hieruit valt te concluderen dat onze hypotheekbeleggingen minder duurzaam zijn vergeleken met de Nederlandse markt. Op dit moment spreken we via de fiduciair vermogensbeheerder veel met de externe hypotheekbeheerders over wat zij kunnen doen op het gebied van duurzaamheid. Op dit vlak worden geleidelijk verdere stappen gezet.

Energielabelverhouding portefeuille vs. de Nederlandse markt

Duurzaamheid binnen directe leningen

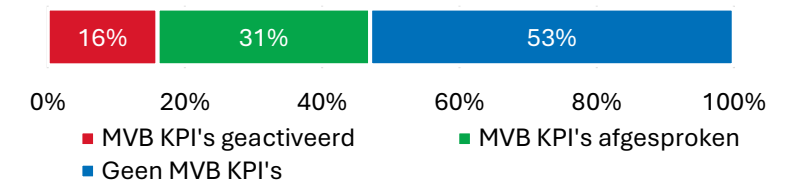
Het Fonds belegt in directe onderhandse leningen (**Direct Lending**) met behulp van gespecialiseerde vermogensbeheerders.

Binnen de categorie spelen duurzaamheidsaspecten een belangrijke rol. De Direct Lending beheerder onderzoekt of een aanvraag voor een lening mogelijk afgewezen moet worden vanwege duurzaamheidsrisico's, of dat de positieve bijdrage op een van onze duurzaamheidsthema's juist een extra reden is om de lening aan te gaan.

Als onderdeel van de leenvoorwaarden worden steeds vaker concrete afspraken over duurzaamheidsdoelstellingen gemaakt. Deze zijn ontworpen om bedrijven te stimuleren om hun duurzaamheidsprestaties te verbeteren op vooraf vastgestelde doelstellingen.

Om bedrijven te stimuleren deze doelstellingen te halen, bieden Direct Lending beheerders hun kredietnemers financiële prikkels in de vorm van een korting op de rentelast. Als een portefeuillebedrijf voldoet aan de afgesproken duurzaamheidsdoelstellingen, kan de te betalen rente bijvoorbeeld met 0,05% of 0,10% dalen.

Inmiddels heeft 47% van de uitstaande onderhandse leningen binnen de EDLP een dergelijke duurzaamheidsdoelstelling. 21% van de uitstaande onderhandse leningen heeft deze doelstelling inmiddels behaald, waarmee een renteverlaging is gerealiseerd.

Positieve impact door beleggingen

Begin 2018 is Pensioenfonds Slagers begonnen met impactbeleggingen. Via gespecialiseerde beheerders worden duurzame ondernemingen en projecten gesteund die een positieve maatschappelijke bijdrage leveren, naast een marktconform financieel rendement. Specifiek willen wij een positieve bijdrage leveren aan:

- **Fatsoenlijk werk:** de creatie van fatsoenlijke banen op basis van eerlijke arbeidsvoorwaarden om armoede uit te bannen (SDG 8);
- **Duurzame consumptie en productie:** om slimmer 'meer met minder' te kunnen doen (SDG 12);
- **Klimaatverandering en energietransitie:** grotere beschikbaarheid van schone energie en beperking van de CO₂-uitstoot (SDG 7 & 13).

Hiernaast kunt u zien welke bijdrage het pensioenfonds in de afgelopen jaren aan de gekozen SDG's heeft geleverd. Dit betreft het aandeel van het pensioenfonds in de betreffende impact beleggingen. We zien een stijgende lijn in de impact die we maken op de meeste doelstellingen. We zien echter wel daling in de KPI's hectare duurzaam verbouwde grond en % duurzame certificering. In 2024 zal er een nieuwe belegging worden toegevoegd met een positieve bijdrage aan SDG 12, waardoor de invulling van deze doelen zal verbeteren.

SDG 7	2021	2022	2023
Vermeden CO ₂ emissies in ton (per jaar)	5.387	7.069	36.359
Opgewekte duurzame energie in MWh (per jaar)	9.971	17.752	18.450
SDG 8	2021	2022	2023
Onderbediende consumenten bereikt met financiële diensten	2.086.652	3.865.615	5.239.210
Banen ondersteund	2.949	5.959	7.642
SDG 12	2021	2022	2023
Aantal kleine boeren bereikt via een verstrekte lening	104.272	83.465	84.951
Hectares duurzaam verbouwde grond	66.576	66.091	58.244
% leningnemers met duurzame certificering	84%	73%	61%
Ton vermeden afval	56	11	43

1 | Kernpunten & vooruitblik

2 | Onze MVB overtuigingen & aanpak

3 | Sturen op broeikasgasreductie

4 | Sturen op duurzaamheidsthema's

5 | MVB-integratie & actief eigenaarschap

6 | Screening & uitsluitingen

7 | Definitielijst

8 | Bijlagen

5 | MVB-INTEGRATIE & ACTIEF EIGENAARSCHAP

MVB-integratie & actief eigenaarschap voor een duurzame basis

Met Best-in-class beleggen de duurzame bedrijven selecteren

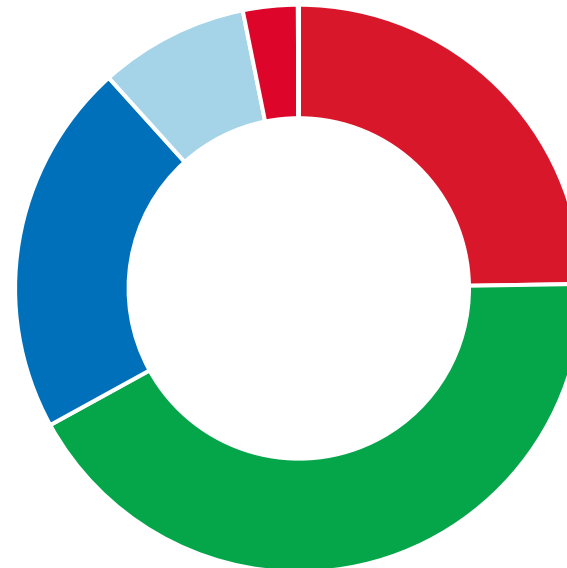
Waar mogelijk hanteert het Fonds een 'best-in-class' aanpak. Hiermee streeft het Fonds alleen te beleggen in ondernemingen die goed scoren op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. **Goed ondernemingsbestuur** is daarvan een belangrijk onderdeel.

100% van de (beoogde) fondsen waarin het Fonds is belegd binnen aandelen en obligaties hanteert een Best-in-Class beleid. Er zijn nog enkele fondsen zonder best in class in afbouw vanwege de hoge transitiekosten. De selectie van ondernemingen die goed scoren op MVB-gebied wordt bepaald op basis van 'ESG-ratings'.

De ESG-rating is een belangrijke indicator bij de keuze met welke bedrijven een gesprek wordt gevoerd om te werken aan hun duurzaamheid. Aan de hand van het Best-in-Class beleid worden bedrijven met een rating lager dan "B" uit de portefeuille verwijderd.

De volgende diagram toont dat er van de beleggingen met een ESG-rating geen beleggingen zijn in bedrijven met de laagste rating

(CCC) en met een B-rating.

- AAA (24,2%) ■ AA (41,3%) ■ A (20,9%)
- BBB (8,3%) ■ BB (3,0%) ■ B (0,0%)
- CCC (0,0%)

In gesprek met bedrijven voor een duurzamere wereld

Het Fonds gaat de dialoog aan met bedrijven om aan te geven wat wij belangrijk vinden. We willen op deze manier bedrijven aansporen om positieve veranderingen te realiseren. Deze gesprekken worden ook wel **engagement** genoemd.

De engagement-activiteiten worden namens het Fonds uitgevoerd door de externe vermogensbeheerders en de **fiduciare beheerder**. Daarnaast zoekt het Fonds samenwerking op met andere partijen. De dialoog wordt op drie verschillende lagen gevoerd:

1. engagement via de fiduciair vermogensbeheerder van het Fonds;
2. engagement via de beheerders van de beleggingsfondsen waarin het Fonds belegt;
3. engagement door aansluiting bij engagement-initiatieven (bijv. **Climate Action 100+**).

1. Engagement door de fiduciair vermogensbeheerder

Het **fiduciare vermogensbeheer** van het Fonds is uitbesteed aan Van Lanschot Kempen. Naast algemeen vermogensbeheer ondersteunen zij het Fonds ook in het integreren van duurzaam beleggen, waar engagement deel van uitmaakt.

In 2023 is de fiduciair vermogensbeheerder in gesprek gegaan met een aantal bedrijven in de beleggingsportefeuille. In samenwerking met andere beleggers zijn zij in totaal met 131 bedrijven een

dialogoog aangegaan. Niet al deze bedrijven zitten nu in onze portefeuille.

Bijlage II toont een overzicht van de engagements die zijn uitgevoerd door de fiduciair vermogensbeheerder namens het Fonds, per onderwerp (Ecologie, Sociaal, Governance).

Een Duurzame Toekomst in de Chemische Industrie

Met LyondellBasell, een internationaal chemisch bedrijf, worden al sinds 2017 actief gesprekken gevoerd over het verbeteren van het klimaatbeleid en de impact van de bedrijfsactiviteiten op het milieu te verminderen.

Deze gesprekken hebben hun vruchten afgeworpen. Zo is in 2019 het eerste TCFD-rapport (Task Force on Climate-related Financial Disclosures) van het bedrijf gepubliceerd, in 2021 zijn de scope 3-emissies openbaar gemaakt en tegen het einde van 2022 heeft LyondellBasell een concrete doelstelling vastgesteld met betrekking tot de scope 3-emissies.

In 2023 zijn er verdere gesprekken gevoerd om duurzaamheidsrisico's binnen het bedrijf aan te pakken. Hierbij zijn grondige analyses uitgevoerd om zowel de klimaatrisico's als de fysieke transitierisico's nauwkeurig in kaart te brengen. LyondellBasell erkent dat de huidige aanpak nog in ontwikkeling is, maar ze zijn vastbesloten om de potentiële financiële impact van deze risico's verder te kwantificeren.

Bron: Northern Trust

2. Engagement door beleggingsfondsen en -mandaten

De fiduciaire vermogensbeheerder heeft namens het Fonds gesprekken gevoerd met de externe vermogensbeheerders die het pensioenvermogen beheren. Doel van de gesprekken was om te beoordelen of het MVB-beleid dat zij voeren in lijn is met het MVB-beleid van het Fonds.

3. Gezamenlijk het gesprek aangaan met ondernemingen

Het Fonds is via de fiduciair vermogensbeheerder aangesloten bij Climate Action 100+. Via dit samenwerkingsverband gaat een grote groep vermogensbeheerders en eigenaren, waaronder pensioenfondsen, de dialoog aan met bedrijven in CO₂-intensieve sectoren. Het gaat om 166 bedrijven die verantwoordelijk zijn voor 80% van de wereldwijde industriële emissie.

Het doel is om de opwarming van de aarde te beheersen en de transitie te maken naar een klimaatneutrale economie. Het Climate Action 100+ wil het bestuurlijk raamwerk van bedrijven verbeteren, en de manier waarop zij over klimaat(plannen) rapporteren.

Het Fonds is via de fiduciair vermogensbeheerder ook aangesloten bij Nature Action 100. Dit is een wereldwijd engagementinitiatief dat zich richt op het stimuleren van ambitie en actie bij bedrijven om natuur- en biodiversiteitsverlies om te keren. Investeerders die deelnemen aan het initiatief gaan in gesprek met bedrijven in sectoren die als hierbij belangrijk worden beschouwd.

De Strijd om Onafhankelijkheid bij Deere & Co.

Northern Trust heeft, namens het pensioenfonds, zijn bezorgdheid geuit over het feit dat Deloitte al 113 jaar betrokken is als externe auditor bij Deere & Co. Het pensioenfonds is van mening dat onafhankelijkheid een essentieel kenmerk is van een betrouwbare en geloofwaardige audit. Een dergelijke langdurig relatie kan deze onafhankelijkheid in gevaar brengen.

Tijdens de aandeelhoudersvergadering van het bedrijf heeft Northern Trust daarom om een plan voor het wisselen van auditors gevraagd. Deere & Co begreep de zorgen, maar was van mening dat de voordelen van een langdurige samenwerking opwegen tegen het wisselen van auditors.

Vanwege gebrek aan resultaat en aanhoudende zorgen is in 2023 aanbevolen om tegen de voorzitter van de auditcommissie te stemmen en tegen de goedkeuring van de externe auditor Deloitte.

Bron: Northern Trust (Federated Hermes EOS)

Op weg naar een Rechtvaardige Transitie met BMW

BMW groep richt zijn aandacht op de vermindering van de CO₂-uitstoot. De onderneming heeft op dit terrein vorderingen geboekt met de formulering van lange termijn doelen. Maar bij de transitie naar een lagere uitstoot doet BMW er goed aan te kijken naar de maatschappelijke gevolgen van die veranderingen. Begin 2023 heeft Van Lanschot Kempen namens het pensioenfonds BMW dan ook aangesproken op een 'Just Transition'. Dit begrip - een rechtvaardige transitie - betekent dat er wordt gekeken naar (en iets gedaan wordt met) de maatschappelijke gevolgen van de realisatie van klimaatdoelen. Dat gaat onder andere over het effect van de transitie op werknemers en gemeenschappen net als op de arbeidsomstandigheden in de keten.

Afgelopen jaar heeft Climate Action 100+ (CA100+) een indicator voor Just Transition geïntroduceerd. Met die indicator wordt in kaart gebracht in hoeverre een onderneming zich inzet en plannen maakt voor zo'n maatschappelijk rechtvaardige overgang en de vorderingen die worden geboekt. Op dit moment voldoet BMW niet aan de Just transition-criteria van CA100+. In het engagementtraject willen we de onderneming dan ook stimuleren om meer informatie te verschaffen over hun inzet voor een rechtvaardige transitie.

Bron: Van Lanschot Kempen

Invloed uitoefenen door te stemmen

Het Fonds wil ondernemingen aanzetten tot een duurzamer beleid door middel van stemmen op aandeelhoudersvergaderingen. Hoog op de agenda staan belangrijke onderwerpen zoals een rechtvaardig beloningsbeleid, het bevorderen van goede arbeidsomstandigheden en het respecteren van mensenrechten.

Wij stemden via de extern vermogensbeheerders in 14% tot 18% procent van de stemmingen tegen de voorstellen van het management. Dat kon verschillende redenen hebben. Deze stemmingen betreffen vaak zaken als overnamebeschermingen, reorganisaties, vergoedingen van het management en aandelenuitgiften maar kunnen ook over MVB-onderwerpen gaan. We hebben bijvoorbeeld tegen het bestuur van Alphabet gestemd (zie het voorbeeld).

Wij stemden relatief vaak tegen voorstellen van andere aandeelhouders, vooral als deze voorstellen een negatieve impact zouden hebben op de duurzaamheidsthema's van het Fonds.

De tabel in bijlage III toont een gedetailleerd overzicht van het stemgedrag per beleggingsfonds.

Stemmen tegen het management van Alphabet voor meer transparantie over hun lobbyactiviteiten en klimaatdoelen

Alphabet, het moederbedrijf van Google, is een multinational die wereldwijd bekend staat om zijn technologie- en internetgerelateerde diensten. In 2023 vond er een belangrijke stemming plaats over het publiceren van een rapport over een raamwerk waarmee het bedrijf zijn lobbyactiviteiten afstemt op klimaatdoelen. Hoewel het management tegenstemde, hebben wij als aandeelhouder vóór gestemd.

Een dergelijk rapport zorgt voor een betere transparantie van het bedrijf om afwijkingen tussen Alphabet's klimaatdoelen en hun lobbyactiviteiten aan te kunnen pakken. Daarnaast kan het Alphabet met dit rapport ook aangeven hoe het bedrijf eventuele geïdentificeerde risico's beheerst. Door het publiceren van een dergelijk rapport laat Alphabet zien dat het zich inzet voor transparantie en verantwoordingsplicht, wat ons vertrouwen als aandeelhouder vergroot. Daarnaast geeft het ook een goed inzicht in de manier waarop het bedrijf omgaat met lobbyactiviteiten en de impact daarvan op de klimaatdoelen.

Bron: Beleggingsfonds Northern Trust, 2023

1 | Kernpunten & vooruitblik

2 | Onze MVB overtuigingen & aanpak

3 | Sturen op broeikasgasreductie

4 | Sturen op duurzaamheidsthema's

5 | MVB-integratie & actief eigenaarschap

6 | Screening & uitsluitingen

7 | Definitielijst

8 | Bijlagen

6 | SCREENING & UITSLUITINGEN

Screening & uitsluitingen om nadelige effecten van beleggen te voorkomen

Wettelijke uitsluitingen van landen en/of bedrijven

Het Fonds wil niet beleggen in bedrijven of landen waarvoor een wettelijk besluit tot een handelsembargo door de Europese Unie (EU Sanctielijst) of de Verenigde Naties (VN Veiligheidsraad Sanctielijst) is afgegeven.

Ook wil het Fonds niet beleggen in ondernemingen die betrokken zijn bij de productie, toelevering, distributie of verkoop van **controversiële wapens**. Alleen als er binnen beleggingsfondsen voor een heel klein deel belegd wordt in deze wapens is dit wettelijk gezien geoorloofd. Het Fonds heeft geen beleggingen in ondernemingen die in verband worden gebracht met controversiële wapens.

Uitsluiten van landen vanuit MVB-overtuigingen

Hoewel sommige landen niet op een sanctielijst staan en het mogelijk is om erin te beleggen, kan het Fonds er toch voor kiezen om dit vanuit duurzaamheidsredenen niet te doen.

Het Fonds heeft een **landenbeleid** opgesteld om te bepalen waarin wel en niet kan worden belegd. Dit beleid houdt rekening met ESG-factoren die bepalen of een land als belegbaar wordt beschouwd. Als een land door het landenbeleid als niet-belegbaar

wordt geclassificeerd, wenst het Fonds hier niet in te beleggen. Dit betekent dat het Fonds binnen die landen niet belegt in staatsobligaties of staatsgerelateerde bedrijven. Bedrijven die niet staatsgerelateerd zijn kunnen echter nog steeds worden opgenomen in de beleggingsportefeuille.

Het landenbeleid zorgt ervoor dat er naast de 22 landen die worden uitgesloten vanuit wettelijke uitsluitingen, er nog 47 landen zijn die additioneel worden uitgesloten vanwege duurzaamheidsredenen.

Screenen van bedrijven die maatschappelijke normen ernstig overschrijden

Het Fonds wil niet beleggen in bedrijven die ernstige negatieve impact veroorzaken op de maatschappij. Als een bedrijf dit toch doet, kiest het Fonds ervoor om het bedrijf uit te sluiten. Om dergelijke bedrijven te identificeren gebruiken we de UN Global Compact Principles (**UNGCP**) als maatstaf.

Ondernemingen die negatief scoren op de UNGCP moeten doorgaans kosten maken om schade te herstellen, onder andere door juridische claims. Het overschrijden van deze normen heeft naast maatschappelijke en reputationele gevolgen dus vaak ook financiële gevolgen.

Per eind 2023 heeft het Fonds geen beleggingen in ondernemingen die de UNGCP ernstig schenden (gemeten door MSCI ESG rode vlaggen).

Uitsluiten van bedrijven om negatieve effecten te voorkomen

Het Fonds heeft als doel om de negatieve impact van haar beleggingen op het milieu en de maatschappij te vermijden en het risico op waardevermindering te voorkomen. Daarom is er een inventarisatie gemaakt van de belangrijkste (potentiële) negatieve effecten. Een voorbeeld van zo'n negatief effect is tabaksconsumptie.

Roken brengt ernstige schade toe aan de gezondheid en daarom heeft het Fonds besloten niet te willen beleggen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, toelevering, distributie en/of verkoop van tabak en tabak gerelateerde producten. Het Fonds heeft geen beleggingen in ondernemingen die inkomsten halen uit tabak.

Ook bedrijven die actief zijn in het mijnen van fossiele brandstoffen (kolen en olie) of energie opwekken uit kolen sluiten wij uit, vanwege de negatieve impact op het klimaat. De uiteindelijke lijst met landen en bedrijven waar het Fonds niet in wenst te beleggen, oftewel de **uitsluitingslijst**, is gepubliceerd op de website van het Fonds.

1 | Kernpunten & vooruitblik

2 | Onze MVB overtuigingen & aanpak

3 | Sturen op broeikasgasreductie

4 | Sturen op duurzaamheidsthema's

5 | MVB-integratie & actief eigenaarschap

6 | Screening & uitsluitingen

7 | Definitielijst

8 | Bijlagen

7 | DEFINITIELIJST

Definitielijst

Akkoord van Parijs

Een in december 2015 ondertekende internationale overeenkomst met als doel klimaatverandering tegen te gaan en de investering in een duurzame koolstofarme toekomst te versnellen. De centrale doelstelling is om de wereldwijde stijging van de temperatuur ruim onder 2 graden Celsius ten opzichte van het pre-industriële niveau te houden en om een inspanning te leveren die temperatuurstijging te beperken tot niet meer dan 1,5 graden.

Beleggingscyclus

Het proces waarbij het Fonds zijn beleggingsstrategie bepaalt en uitvoert om rendement te genereren en aan toekomstige pensioenverplichtingen te voldoen. Dit omvat verschillende fasen, waaronder het vaststellen van doelstellingen, het selecteren van beleggingen, het monitoren van de prestaties en het periodiek herzien van de strategie.

Best-in-class

Best-in-class beleggen is een aanpak waarbij wordt gestreefd naar het selecteren van de best presterende bedrijven binnen een bepaalde sector of industrie. Bij MVB is het doel om te investeren in bedrijven die goed scoren op het gebied van duurzaamheid, maatschappelijke impact en een goed ondernemingsbestuur. De selectie van ondernemingen die goed scoren op MVB-gebied wordt bepaald op basis van 'ESG-ratings'.

Class actions

Collectieve rechtszaken of massaschadeclaims die kunnen worden aangespannen als er duidelijke aanwijzingen zijn van (non-) financiële schade door wanbestuur.

Climate Action 100+

Climate Action 100+ is een wereldwijde coalitie van meer dan 500 institutionele beleggers die druk uitoefent op grote vervuilende bedrijven om ambitieuze klimaatdoelstellingen te stellen en actie te ondernemen om klimaatverandering tegen te gaan.

Climate Transition Benchmark

De Climate Transition Benchmark (CTB) is een maatstaf die kan worden gebruikt om de prestaties van beleggingsportefeuilles te beoordelen op hun naleving van de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs.

De CTB hanteert een methodologie die is gebaseerd op de emissiereductiedoelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs. Het startpunt van het CTB-emissiereductietraject wordt bepaald aan de hand van de assetallocatie van de beursgenoteerde beleggingsportefeuille per ultimo 2019. In het eerste jaar (2020) kenmerkt de PAB zich door een reductie van 30%. Vervolgens kent het traject een verdere emissiereductie van 7% per jaar tot en met het jaar 2050.

CO₂e

Een eenheid voor de impact van een broeikasgas, aangegeven als de hoeveelheid CO₂ met een equivalent effect op de opwarming van de aarde. De hoeveelheid CO₂ wordt gewoonlijk uitgedrukt in ton. Een ton is equivalent aan 1000 kg.

CO₂-intensiteit

Dit is een maatstaf die aangeeft hoeveel CO₂-uitstoot er plaatsvindt per eenheid van productie, activiteit of economische waarde. Het wordt vaak gebruikt om de milieuprestaties van

bedrijven of sectoren te meten en te vergelijken. Een hoge CO₂-intensiteit geeft aan dat er veel CO₂-uitstoot is in verhouding tot de hoeveelheid geproduceerde goederen of diensten, terwijl een lage CO₂-intensiteit betekent dat er relatief weinig CO₂-uitstoot plaatsvindt.

Controversiële wapens

Wapens met een onevenredig groot en nietsontziend effect op burgers, soms nog jaren nadat er aan een conflict een einde is gekomen, worden doorgaans aangemerkt als controversieel. In de meeste gevallen zijn dit antipersoonsmijnen, kernwapens, clusterwapens, biologische en chemische wapens, verarmd uranium en munitie van witte fosfor. De meeste wapens die als controversieel worden gezien vallen onder internationale verdragen zoals het verdrag inzake clustermunitie en het verdrag inzake het verbod op antipersoonsmijnen.

De Nederlandsche Bank

DNB is de centrale bank van Nederland en bewaakt de financiële stabiliteit. Vanuit het MVB-perspectief stimuleert DNB duurzaam beleggen en moedigt het financiële instellingen aan om duurzaamheid te integreren in hun beleid.

Direct Lending

Direct Lending is een vorm van beleggen waarbij investeerders rechtstreeks leningen verstrekken aan bedrijven, zonder tussenkomst van een traditionele bank. In plaats van geld te lenen van een bank, kunnen bedrijven leningen aangaan bij individuele beleggers of fondsen. Dit biedt bedrijven meer flexibiliteit en

toegang tot financiering, terwijl beleggers potentieel aantrekkelijke rendementen kunnen behalen.

Duurzaamheidsdepot

Een duurzaamheidsdepot bij hypotheek is een regeling waarmee consumenten extra geld kunnen lenen om hun woning duurzamer te maken. Met maximaal € 25.000 of 6% van de woningwaarde kunnen ze bijvoorbeeld isolatie, dubbel glas, HR-ketels, warmtepompen en zonnepanelen installeren. Het doel is om energieverbruik te verminderen en bij te dragen aan het klimaat.

Duurzame benchmarks

Duurzame benchmarks zijn indices die de prestaties van duurzame beleggingen meten. Ze bestaan uit financiële instrumenten van bedrijven die voldoen aan duurzaamheidscriteria. Beleggers gebruiken ze om duurzaamheid in hun beleggingen te integreren en te vergelijken met traditionele indices.

Duurzame obligaties

Duurzame obligaties (ook bekend als sustainable bonds) omvatten t.o.v. **groene obligaties** een breder scala aan duurzaamheidsdoelen. Naast milieuaspecten kunnen de opbrengsten van duurzame obligaties ook worden gebruikt voor sociale projecten, zoals het bevorderen van sociale inclusie, het verbeteren van de toegang tot onderwijs en gezondheidszorg en het bevorderen van gendergelijkheid.

Engagement

Het streven om het gedrag van een onderneming te beïnvloeden waarin een fonds belegt met als doel de werkwijzen op het gebied van milieu, maatschappij en/of bestuur (ESG) te verbeteren. Zo kan er met de raad van bestuur een gesprek worden aangegaan over het verbeteren van de arbeidsomstandigheden bij de bewuste onderneming.

ESG

ESG is de Engelse afkorting voor factoren op het gebied van milieu, maatschappij en bestuur (environmental, social & governance). Aan de hand van die drie centrale factoren wordt doorgaans de duurzaamheid van de activiteiten van een onderneming of van een belegging beoordeeld.

ESG-ratings

De ESG-rating is een systematiek waarbij een dataleverancier (in dit geval MSCI ESG Research) bedrijven beoordeelt op hun MVB-beleid en uitvoering daarvan. Deze beoordeling levert een score ('rating') op. De score AAA is de hoogst mogelijke rating, CCC de laagst mogelijke rating.

Fiduciair vermogensbeheerder

Het fiduciair vermogensbeheer van het Fonds is uitbesteed aan Van Lanschot Kempen. Zij adviseren en integreren alle aspecten van vermogensbeheer zoals het opstellen van de beleggingsstrategie, samenstellen van de ideale beleggingsmix en het actief beheren of uitbesteden van portefeuilles.

GRESB

GRESB (Global Real Estate Sustainability Benchmark) is een onafhankelijke benchmark (referentie-index) die vastgoedfondsen en -portefeuilles wereldwijd beoordeelt en vergelijkt op hun duurzaamheidsprestaties. De benchmark geeft inzicht in hoe de vermogensbeheerder, of bijvoorbeeld de lokale beheerder van een winkelcentrum, omgaat met milieu-, sociale en bestuurlijke aspecten. Op basis van de GRESB-score kan er een goede vergelijking worden gemaakt tussen verschillende vastgoedbeleggingsfondsen. Hoe hoger de GRESB score, hoe duurzamer het fonds

Goed ondernemingsbestuur

Ook wel bekend als corporate governance, verwijst naar het geheel van regels, processen en structuren die worden gebruikt om een bedrijf effectief en verantwoord te leiden en te beheren. In de context van ESG verwijst het naar de manier waarop een bedrijf zijn bestuurlijke processen en structuren inzet om op een ethische, verantwoorde en duurzame manier te opereren. Dit omvat onder andere het waarborgen van transparantie en integriteit in besluitvorming, het beschermen van de belangen van alle belanghebbenden, het stimuleren van diversiteit en inclusie binnen de organisatie, en het aannemen van effectieve mechanismen om risico's te beheren en naleving van regelgeving te waarborgen.

Groene obligaties

Een groene obligatie is een financieel instrument dat wordt uitgegeven door bedrijven, overheden of andere organisaties om specifiek te worden gebruikt voor groene projecten.

De opbrengsten van een groene obligatie worden gebruikt om specifieke groene projecten te financieren, zoals hernieuwbare energieprojecten, energie-efficiëntie-initiatieven, waterbeheer en klimaatadaptatieprojecten. Door te investeren in groene obligaties kunnen investeerders bijdragen aan een duurzamere toekomst.

IEA

Het Internationaal Energieagentschap (IEA) is een autonome organisatie die energiezekerheid bevordert en economische groei ondersteunt, terwijl het milieu- en klimaatdoelstellingen nastreeft door middel van gegevensanalyse, beleidsaanbevelingen en internationale samenwerking.

Landenbeleid

Het Fonds heeft een landenbeleid opgesteld om de betrokkenheid bij negatieve impact op ESG-factoren te beheersen. Dit beleid richt zich op het identificeren van dergelijke impact in landen door overheden en omvat de implementatie en monitoring ervan. Het landenbeleid is een aanvulling op de sanctielijst, die bestaat uit financiële instrumenten uitgegeven door landen waarvoor de EU of de VN een wettelijk besluit tot handelsembargo heeft afgegeven.

MVB

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. In dit document worden MVB, duurzaamheid en ESG afwisselend gebruikt, maar ze hebben dezelfde betekenis.

MVB-integratie

Onder de integratie van MVB wordt in het algemeen verstaan het meewegen van (risico)factoren op het gebied van milieu, maatschappij en bestuur in financiële analyses en de besluitvorming, naast de financiële risicofactoren, met als doel de reële waarde van een bepaalde belegging te beoordelen en de beleggingsresultaten te versterken. Het bewaken van en rapporteren over dergelijke risico's in een portefeuille kan eveneens tot die integratie behoren.

MVB KPI's

Dit zijn doelstelling zijn korte- (1-3 jaar), middellange- (3-5 jaar) en lange- (5-10) termijn doelen (Key Performance Indicators, KPI's) die aansluiten bij ons MVB-beleid. Aan de hand van deze MVB KPI's wordt de progressie om de MVB-doelstellingen te behalen gemeten zodat indien nodig hierop kan worden bijgestuurd.

MVB-beleid

In dit document staat beschreven hoe om wordt gegaan met maatschappelijk verantwoord beleggen. Het beleidsdocument is te vinden op de website van het pensioenfonds.

Net zero

Net zero is de benaming van een situatie waarin de uitstoot van wereldwijde broeikasgassen door menselijke activiteit in evenwicht is met de hoeveelheid die wordt verwijderd uit de atmosfeer. In zo'n emissieneutrale situatie is er nog altijd sprake van de uitstoot van CO₂, maar wordt er een gelijke hoeveelheid koolstof uit de atmosfeer gehaald als erin wordt gepompt. Het resultaat: nul toename van de netto-uitstoot. Dat kan worden gerealiseerd door enerzijds de emissies te verlagen en anderzijds emissies te compenseren door activiteiten als herbebossing of de opvang van CO₂.

Paris Aligned Benchmark

De Paris Aligned Benchmark (PAB) is een maatstaf die kan worden gebruikt om de prestaties van beleggingsportefeuilles te beoordelen op hun naleving van de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs.

De PAB hanteert een methodologie die is gebaseerd op de emissiereductiedoelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs. Het startpunt van het PAB-emissiereductietraject wordt bepaald aan de hand van de assetallocatie van de beursgenoteerde beleggingsportefeuille per ultimo 2019. In het eerste jaar (2020) kenmerkt de PAB zich met een reductie van 50%. Vervolgens kent het traject een verdere emissiereductie van 7% per jaar tot en met het jaar 2050.

Platform Living Wage Financials

Platform Living Wage Financials is een samenwerkingsverband van financiële instellingen en stakeholders die streven naar een leefbaar loon in wereldwijde toeleveringsketens. Ze bevorderen transparantie en verantwoordelijkheid in de financiële sector om ervoor te zorgen dat werknemers een eerlijk loon ontvangen.

Risicobeheercyclus

De risicobeheercyclus omvat het identificeren van risico's, het bepalen van de risicobereidheid, het beoordelen van risico's, het nemen van risicomitigerende maatregelen en het monitoren en evalueren van risico's. Het Fonds identificeert daarmee ook duurzaamheidsrisico's door middel van kwantitatieve en kwalitatieve benaderingen, zoals portefeuille-screenings, scenario-analyses en dialogen met specialisten. Risicobereidheid wordt vastgesteld voor elk materieel duurzaamheidsrisico en het Fonds neemt maatregelen om de blootstelling aan risico's te verlagen en te beheren. Monitoring vindt plaats aan de hand van risico-indicatoren en rapportages, en periodieke evaluaties zorgen ervoor dat de risicomangementcyclus up-to-date blijft.

RWI

Real-World Impact indicatoren verwijzen naar de meetbare effecten die een investering heeft op de samenleving, het milieu en andere belangrijke aspecten van duurzaamheid. Het gaat daarmee verder dan alleen financieel rendement en richt zich op positieve veranderingen die worden gerealiseerd door investeringen. Real-op het verminderen van de CO₂-uitstoot, het bevorderen van sociale gelijkheid, het ondersteunen van duurzame energieprojecten of het creëren van werkgelegenheid in achtergestelde gebieden.

SDS

Sustainable Development Scenario is een concept dat wordt gebruikt door internationale organisaties zoals het Internationaal Energieagentschap (IEA) om een duurzame toekomst op het gebied van energie en milieu te schetsen. Het is een scenario dat streeft naar het behalen van de doelstellingen van duurzame ontwikkeling, zoals vastgesteld door de Verenigde Naties.

In de SDS wordt rekening gehouden met verschillende aspecten, zoals het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen, het bevorderen van energie-efficiëntie, het vergroten van het aandeel van hernieuwbare energiebronnen en het verbeteren van de toegang tot schone en betaalbare energie. Het doel is om een evenwicht te vinden tussen economische groei, sociale vooruitgang en milieubescherming.

SDG's

SDG's, oftewel Sustainable Development Goals, zijn 17 doelen die zijn opgesteld door de Verenigde Naties om wereldwijde uitdagingen aan te pakken. Deze doelen streven naar een duurzame toekomst voor iedereen, waarbij thema's zoals armoedebestrijding, gendergelijkheid, klimaatactie en goede gezondheid en welzijn centraal staan. Ze dienen als richtlijnen en stimuleren landen, organisaties en individuen om actie te ondernemen en bij te dragen aan een betere wereld voor huidige en toekomstige generaties.

SDG-maatwerkindices

Dit zijn duurzaamheidsindices specifiek gericht op SDG's. Een bijdrage aan SDG's is een van de duurzaamheidscriteria die is meegenomen in de opbouw van deze **duurzame benchmark**.

SDG-bijdrage

De SDG-bijdrage score geeft aan hoeveel positieve én/of negatieve invloed de activiteiten van een bedrijf hebben op specifieke SDG's. De score houdt ook rekening met hoe ondernemingen de negatieve effecten beperken en hoe zij gebruik maken van bestaande en nieuwe mogelijkheden om positief bij te dragen aan de SDG's.

Voor elk van de 17 SDG's wordt de impact van een bedrijf bepaald aan de hand van drie pijlers:

- de producten en diensten van het bedrijf;
- de bedrijfsvoering van het bedrijf;
- de betrokkenheid bij en de snelheid van reageren op controverses.

Op basis van deze drie pijlers wordt per bedrijf een score tussen -10 (sterk negatieve SDG bijdrage) tot +10 (sterk positieve SDG bijdrage) berekend.

Indien een bedrijf een +10 score heeft dan wordt 100% van de beleggingswaarde gerekend als positieve bijdrage op desbetreffende SDG. Indien de score -4 is dan wordt 40% van de beleggingswaarde gerekend als negatieve bijdrage op de desbetreffende SDG.

SFDR

De verordening met betrekking tot informatieverschaffing over duurzaamheid wordt in de wandelgangen meestal aangeduid via de Engelse afkorting SFDR (voor Sustainable Finance Disclosure Regulation). Met deze verordening wil de Europese Unie (EU) duurzaamheid in de financiële sector stimuleren. Van financiëlemarktdeelnemers, zoals vermogensbeheerders, beleggingsorganisaties, pensioenfondsen en verzekeraars, wordt verwacht dat ze informatie verschaffen over de gehanteerde duurzaamheidspraktijken en de ESG-factoren die bij het

besluitvormingsproces voor beleggen in overweging zijn genomen. Het doel van de SFDR is om transparantie te verschaffen aan beleggers, onder andere door een classificatie in te voeren die van toepassing is op alle beleggingsproducten die binnen de EU worden verkocht, namelijk artikel 6-, 8- en 9-fondsen.

Sociale obligaties

obligaties die worden uitgegeven om financiering te verschaffen voor projecten met een sociaal doel. Deze obligaties worden uitgegeven door overheidsinstellingen, ontwikkelingsbanken, non-profitorganisaties en bedrijven die zich inzetten voor maatschappelijke doelen.

Stranded Assets

Stranded assets zijn bezittingen die hun waarde verliezen of niet meer winstgevend zijn vanwege veranderingen in de markt of regelgeving. Bijvoorbeeld, als we overstappen naar duurzame energiebronnen, kunnen fossiele brandstoffen of infrastructuur overbodig worden. Dit kan leiden tot financiële verliezen voor bedrijven en investeerders, omdat deze bezittingen niet meer nuttig of rendabel zijn.

Transitierisico

Verwijst naar de potentiële financiële en operationele risico's die bedrijven kunnen lopen tijdens de overgang naar een duurzamere economie. Dit risico ontstaat doordat er veranderingen kunnen optreden in wet- en regelgeving, marktvraag en technologie die invloed hebben op bedrijven die afhankelijk zijn van niet-duurzame praktijken. Bedrijven die niet tijdig kunnen aanpassen aan deze veranderingen kunnen financiële verliezen, reputatieschade en marktaandeelverlies ervaren. Daarom is het belangrijk voor bedrijven om transitierisico's te identificeren en proactieve maatregelen te nemen om zich aan te passen aan een duurzame economie.

Uitsluitingslijst

De uitsluitingslijst is een lijst van bedrijven, landen of overheden waarin het Fonds ervoor kiest om er niet in te investeren vanwege ethische, sociale of milieuoverwegingen.

UNGCP

UNGCP staat voor United Nations Global Compact Principles, wat in het Nederlands het "Global Compact van de Verenigde Naties" betekent. Het is een initiatief van de Verenigde Naties dat tot doel heeft om bedrijven aan te moedigen en te ondersteunen bij het implementeren van universeel geaccepteerde duurzaamheidsprincipes en het bevorderen van verantwoord en ethisch ondernemerschap. Er wordt getoetst of een bedrijf betrokken is geweest bij een UNCP schending. Dit leidt tot een Pass, Fail of Watch List score. Een *Fail* betekent dat het bedrijf betrokken is bij controversiële zaken die op grote schaal schade veroorzaken. Een *Watch List* score wordt toegekend als het bedrijf betrokken is bij een controversiële zaak die (nog) niet direct als een schending van de Global Compact beoordeeld kan worden, bijvoorbeeld omdat een zaak nog onderwerp is van een gerechtelijke procedure.

1 | Kernpunten & vooruitblik

2 | Onze MVB overtuigingen & aanpak

3 | Sturen op broeikasgasreductie

4 | Sturen op duurzaamheidsthema's

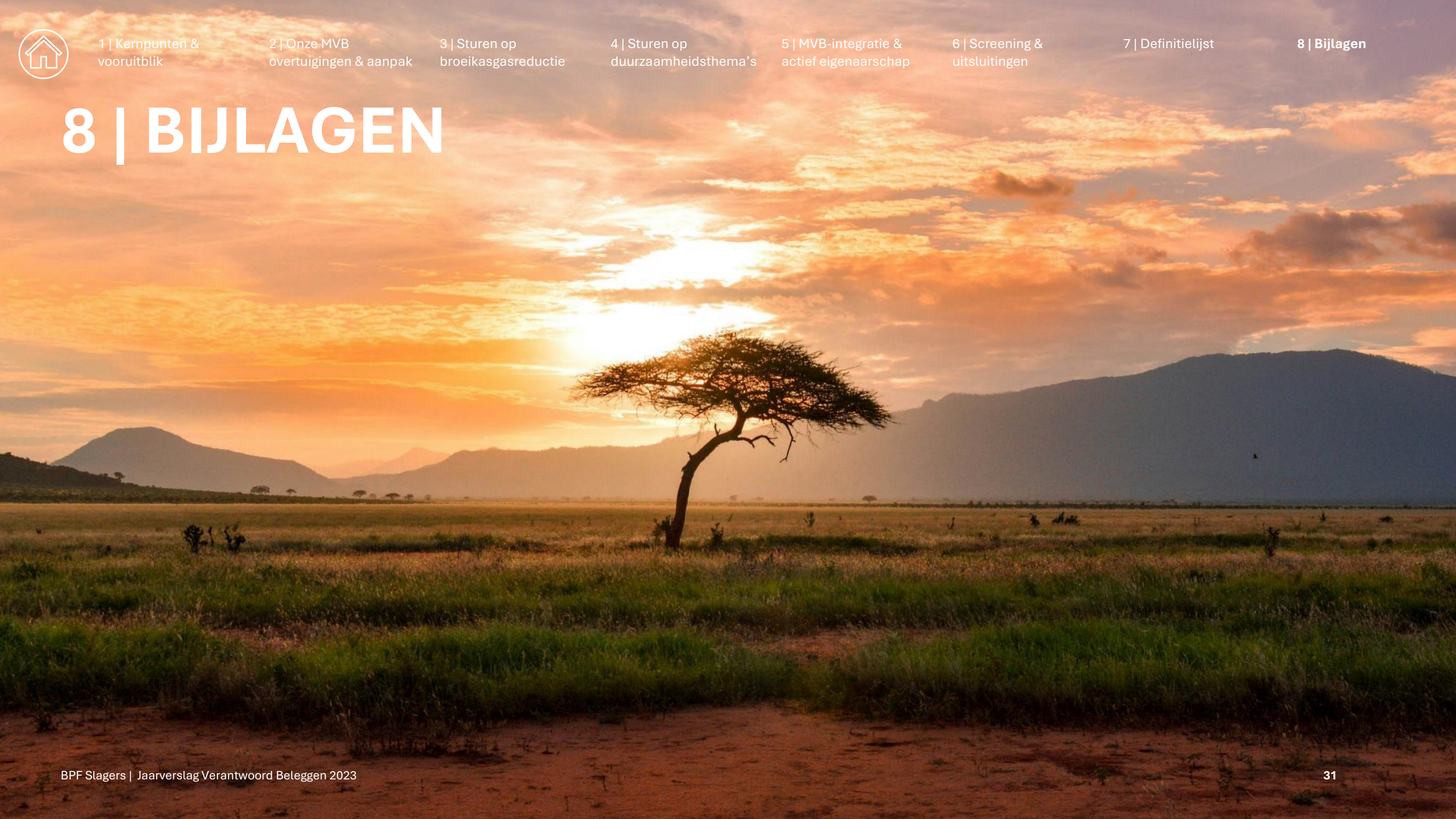
5 | MVB-integratie & actief eigenaarschap

6 | Screening & uitsluitingen

7 | Definitielijst

8 | Bijlagen

8 | BIJLAGEN

Bijlage I: Engagements door fiduciair

Het totale aantal engagements bedroeg 153.² Van dit totaal waren er 110 gericht op verandering; deze dialoog werd gevoerd door onze portefeuillebeheerders en specialisten duurzaamheid en impactbeleggen. In de meeste gevallen betrof het milieukwesties (62) en bestuurskwesties (39).

Bij 87 ondernemingen was de engagement gericht op bewustwording van algemene duurzaamheidskwesties. Meestal betrof dit bestuurskwesties, waarbij het vaak ging over agendapunten voor de algemene vergadering van aandeelhouders.

Engagements door de fiduciair 2023

Bedrijven	Engagements		
	Bewustwording	Verandering	Totaal
Aantal bedrijven	87	44	131
Aantal engagements	43	110	153

Engagements door de fiduciair 2023 per thema

	Engagements voor bewustwording	Engagements voor verandering
Milieu	27	62
Maatschappij	3	9
Bestuur	13	39
Totaal	43	110

De 110 engagements gericht op verandering kunnen als volgt worden onderverdeeld naar thema.

Milieu (62)

- Verlaging van CO2-emissies
- Impact van producten en diensten op milieu
- Vermindering van afval
- Gebruik van natuurlijke hulpbronnen
- Integratie van klimaatparameters in beloning van bestuurders
- Biodiversiteit

Maatschappij (9)

- Leefbaar loon
- Fatsoenlijke werkomstandigheden
- Productverantwoordelijkheid
- Relaties met lokale gemeenschappen

Goed bestuur (42)

- Kwaliteit van management
- Beloning
- Aandeelhouderschap en rechten van aandeelhouders

² Met een onderneming kan over meerdere thema's tegelijkertijd een dialoog worden gevoerd. Deze dialoog kan gericht zijn op zowel bewustwording als verandering. Dit kan tot enige overlapping leiden.

Bijlage II: Stemgedrag in 2023

Beleggingsfonds / -mandaat (aandelen wereldwijd)

	Aantal	Percentage
Northern Trust World SDG Screened Low Carbon Index Fund		
Aantal agendapunten om op te stemmen	9692	100%
Aantal keer voor management gestemd	7930	82%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	1762	18%

Beleggingsfonds / -mandaat (aandelen Europa)

	Aantal	Percentage
Kempen (Lux) European Sustainable Equity Fund		
Aantal agendapunten om op te stemmen	639	100%
Aantal keer voor management gestemd	548	86%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	91	14%

Beleggingsfonds / -mandaat (aandelen opkomende markten)

	Aantal	Percentage
Northern Trust Emerging Markets SDG Screened Low Carbon Index FGR Fund		
Aantal agendapunten om op te stemmen	4851	100%
Aantal keer voor management gestemd	4002	82%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	849	18%
Northern Trust Emerging Markets ESG Leaders Equity Index Fund		
Aantal agendapunten om op te stemmen	7367	100%
Aantal keer voor management gestemd	6105	83%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	1262	17%

[Meer informatie over de uitvoering van het stembeleid en de dialoog die de vermogensbeheerders van het Fonds voeren](#)

Northern Trust

<https://www.northerntrust.com/united-kingdom/what-we-do/investment-management/stewardship/proxy-voting-policies>

<https://www.northerntrust.com/europe/about-us/corporate-social-responsibility>

Op deze websites is het stembeleid gepubliceerd en is een kwartaalrapport en jaarverslag van de engagementmanager voor de beleggingsfondsen van Northern Trust, Hermes, te vinden.

Van Lanschot Kempen

<https://vds.issgovernance.com/vds/#/NzcyMA==/>

<https://www.vanlanschotkempen.com/nl/duurzaamheid>

Op deze website wordt het jaarverslag van de fiduciaire vermogensbeheerder gepubliceerd, inclusief inzicht in de dialoog met individuele ondernemingen (naast inzicht in de collectieve initiatieven).

Bijlage III: Overzicht vermogensfondsen en -mandaten per eind 2023

<i>BELEGGINGSCATEGORIE</i>	<i>MANDAAT EN VERMOGENSBEHEERDER/ BELEGGINGSINSTELLING</i>	<i>OMVANG IN EUR (mln)</i>	<i>PERCENTAGE VAN PORTEFEUILLE</i>
<i>Aandelen ontwikkeld Wereld</i>	Northern Trust World SDG Low Carbon Index Fund	135	5,2%
<i>Aandelen ontwikkeld Europa</i>	Kempen Sustainable European Equity	177	6,8%
<i>Aandelen opkomend Wereld</i>	Northern Trust EM ESG Leaders	116	4,4%
	Northern Trust Emerging Markets SDG Low Carbon Index Fund	7	0,3%
<i>Bedrijfsobligaties</i>	ASR ESG Indexplus	15	0,6%
	M&G Sustainable euro credit	79	3,0%
	NNIP European Corporates Green Bond Mandate	42	1,6%
<i>Hoogrentende landen</i>	L&G ESG Emerging Markets Government Bond (Local Currency) Index Fund	63	2,4%
	L&G ESG Emerging Markets Government Bond (Hard Currency) Index Fund	63	2,4%
<i>LDI-producten</i>	Insight LDI	424	16,3%
	Staatsobligatie mandaat	377	14,5%
<i>Onderhandse leningen</i>	Alcentra	51	2,0%
	European Direct Lending Pool	40	1,6%
	ICG Senior Debt Partners	97	3,7%
<i>Niet-genoteerd vastgoed</i>	Amvest Residential core fund	68	2,6%
	Bouwinvest Dutch residential fund	65	2,5%
	CBRE Dutch Residential fund	319	12,2%
<i>Hypothecaire leningen</i>	Aegon Dutch Mortgage Fund	99	3,8%
	ASR Non-NHG Fonds	107	4,1%
<i>Impact beleggingen</i>	Global Impact Pool	123	4,7%
<i>Geldmarkt middelen</i>	BlackRock ICS Euro Liquid Environmentally Aware Fund	131	5,0%

Bijlage V: Overzicht SDG bijdrage vermogensfondsen en -mandaten per eind 2023 per miljoen geïnvesteerd vermogen

Beleggingsfonds/-mandaat	SDG 1	SDG 2	SDG 3	SDG 4	SDG 5	SDG 6	SDG 7	SDG 8	SDG 9	SDG 10	SDG 11	SDG 12	SDG 13	SDG 14	SDG 15	SDG 16	SDG 17
ASR ESG IndexPlus Inst Eur Bedrijfsobl K	0,9	0,1	1,7	0,0	1,3	0,8	0,9	0,5	2,5	2,2	0,4	0,7	1,2	0,5	0,5	1,5	2,2
Goldman Sachs Corp Green Bond I CAP EUR	7,1	3,3	9,1	0,0	7,7	6,2	9,9	5,4	13,8	12,2	3,8	5,7	8,9	3,0	4,3	6,8	11,9
Kempen (Lux) European Sustainable Eq I	17,9	1,1	59,4	2,8	22,4	16,0	21,4	16,6	61,5	51,1	3,7	17,0	59,2	3,9	7,2	53,1	55,2
M&G Sustainable Euro Cred Inv DI EUR Acc	8,7	4,5	16,0	0,0	10,9	6,3	8,2	4,4	20,9	19,3	3,6	5,4	7,9	4,7	5,7	12,5	18,1
NT EM ESG Leaders Equity Index B EUR	2,7	-0,6	10,5	-0,1	-6,7	2,8	-0,3	-9,2	24,9	18,8	7,9	-3,8	-4,0	-0,7	-2,9	18,5	26,8
NT EM SDG Screened Low Carbon Ind FGR Fd	0,2	0,0	0,6	0,0	-0,4	0,0	0,0	-0,8	1,4	1,0	0,5	-0,4	-0,3	0,1	0,0	1,1	1,4
NT World SDG Low Carbon A EUR	8,8	0,1	33,9	-1,9	12,8	4,0	10,4	-8,1	42,3	34,0	17,4	7,5	28,4	7,0	1,0	33,2	36,2

Bijlage VI: Toelichting klimaatdata

Klimaatdata wordt verzameld voor de categorieën aandelen, (investment grade en hoogrentende) bedrijfsobligaties en beursgenoteerd vastgoed via de dataprovider ISS ESG. Het proces is op hoofdlijnen als volgt:

- Klimaatdata van ondernemingen wordt verzameld uit de jaarverslagen en andere publieke bronnen. In dit rapport wordt gebruik gemaakt van de jaarverslagen per eind 2022. Wereldwijd rapporteren ongeveer 3000 grote ondernemingen over hun emissie.
- Alle data worden gecontroleerd op betrouwbaarheid en wanneer nodig aangepast of verwijderd.
- Een schatting wordt gemaakt voor de emissie van niet-rapporterende bedrijven. Uit historische data blijkt dat de accuraatheid verschilt per sector maar minder dan 30% afwijkt.
- Emissie wordt toegekend aan de portefeuille op basis van eigenaarschap van de onderneming. Als het pensioenfonds 0,1% van een onderneming bezit, krijgt het 0,1% van de emissie toegewezen.

De scope 3 emissies worden vastgesteld conform het CO₂e /GHG-protocol. Omdat er nog onvoldoende bedrijven over rapporteren wordt per sector vastgesteld wat de emissie in de waardeketen is en aan het bedrijf toegekend. Scope 3 is dus niet geschikt om individuele bedrijven te beoordelen.

Alle afbeeldingen gebruikt in dit verslag zijn afkomstig van <https://unsplash.com>. Unsplash verleent een onherroepelijke, niet-exclusieve, wereldwijde auteursrechtlicentie om foto's van Unsplash kosteloos te downloaden, te kopiëren, te wijzigen, te distribueren, uit te voeren en te gebruiken zonder toestemming van of toeschrijving aan Unsplash of de fotograaf zelf.

